

УДК 338.48

Маховка В.М.

канд. екон. наук, доцент, НУ «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»,
м. Полтава

ОСОБЛИВОСТІ ТА СУТНІСТЬ СІЛЬСЬКОГО ТА ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ

Сільський та зелений туризм є значним й динамічним компонентом сучасної туристично-рекреаційної сфери. За оцінками багатьох дослідників, таких як географи, економісти, культурологи, соціологи та інші, його зростання, починаючи з середини ХХ століття, зумовлене різноманітним комплексом факторів, серед яких найважливішими є процеси урбанізації, зміни споживацької культури у постіндустріальному суспільстві, покращення

транспортної інфраструктури та збільшення уваги до збереження природного та культурного середовища. Головними постачальниками послуг щодо проживання, харчування та організації дозвілля для туристів є сільські сім'ї, а об'єктом розміщення туристів є сільські садиби, включаючи будинки, що належать сім'ям або призначені для гостей та розташовані на прилеглих земельних ділянках [2].

Розмаїття активностей, якими займаються туристи у сільській місцевості, призвело до розпливчатості термінологічного апарату. Окрім терміну «сільський туризм (rural tourism), широке використання отримав термін «сільський зелений туризм» (rural green tourism), який акцентує увагу на природно орієнтованих активностях туристів, які відвідують сільську місцевість. Також, використовуються терміни «агротуризм» (agrotourism) і «фермерський туризм» (farm tourism), які підкреслюють пріоритет сільськогосподарських занять, в яких туристи беруть участь під час перебування на фермерських господарствах (догляд за тваринами, вирощування овочів, пасікарство, збір винограду, фруктів, ягід, грибів та ін.) [2]. Серед необхідних складових елементів сільського та зеленого туризму також виділяються (рис. 1):

сама сільська місцевість з її унікальними ландшафтно-кліматичними умовами
сільське життя з його місцевими звичаями, традиціями, способами сільського господарювання, народними ремеслами, місцевими святами, етнокультурними особливостями, народною музикою та танцями
місцева кухня з її традиційними стравами та напоями
сільська спадщина з традиційним плануванням та архітектурою будівель, культовими спорудами та іншими елементами
активні компоненти сільських туристичних продуктів, такі як піші походи, верхова їзда, велосипедні прогулянки, водні види спорту, полювання, риболовля, збирання грибів, ягід та інші.

Рис. 1. Складові елементи сільського та зеленого туризму (узагальнено автором на основі [2])

Основною цільовою аудиторією сільського та зеленого туризму є мешканці міст, які прагнуть до спокійного відпочинку в екологічно чистому та аутентичному сільському середовищі. Однак, потенційними учасниками цієї форми діяльності можуть бути також сільські жителі, які проживають в регіонах з іншими природно-географічними умовами.

Згідно з даними Європейського центру екологічного та аграрного туризму, щороку у 20 країнах Європи здійснюється близько 500 тисяч ночей перебування туристів у сільській місцевості. Найбільшим лідером в цьому напрямку є Іспанія, де пропонується понад 4000 різних варіантів відпочинку та розваг у сільській місцевості і річний потік сільських туристів досягає 6 мільйонів. В різних країнах реалізація різних підходів до обслуговування туристів стала підґрунтям для розрізнення кількох національних моделей організації сільського туризму. Західноєвропейські моделі (британська, французька, німецька, італійська, іспанська) відрізняються систематичною підтримкою держави і високим рівнем спеціальної інфраструктури. Східноєвропейські моделі (польська, українська) характеризуються високими витратами на реконструкцію основних засобів. Американська модель фокусується на внутрішньому туризмі, а азіатська модель використовує національний колорит і розміщення туристів у спеціально побудованих «VIP-селах» або в дорогих національних готелях, що знаходяться в сільській місцевості [4]. У контексті кризи фермерських господарств, сільський та зелений туризм розкрився як прибутковий сегмент туристичної індустрії, що має потенціал вирішити соціальні проблеми та забезпечити додаткові робочі місця для сільського населення. Він стимулює попит на місцеві товари та послуги, сприяє зростанню підприємництва і формує нові фокуси економічної та інноваційної активності в занедбаних районах. У дослідженнях сільського та зеленого туризму автори відзначають трьохвимірний характер ефекту, що впливає з його розвитку. Цей ефект включає вплив на місцеві спільноти, навколишнє середовище та самого туриста, охоплюючи його дозвілля та туристичний досвід у сільській місцевості [1].

Після проведення аналізу наукової та періодичної літератури були виявлені різні підходи до визначення сільського та зеленого туризму, основні з них представлені на рис. 2.

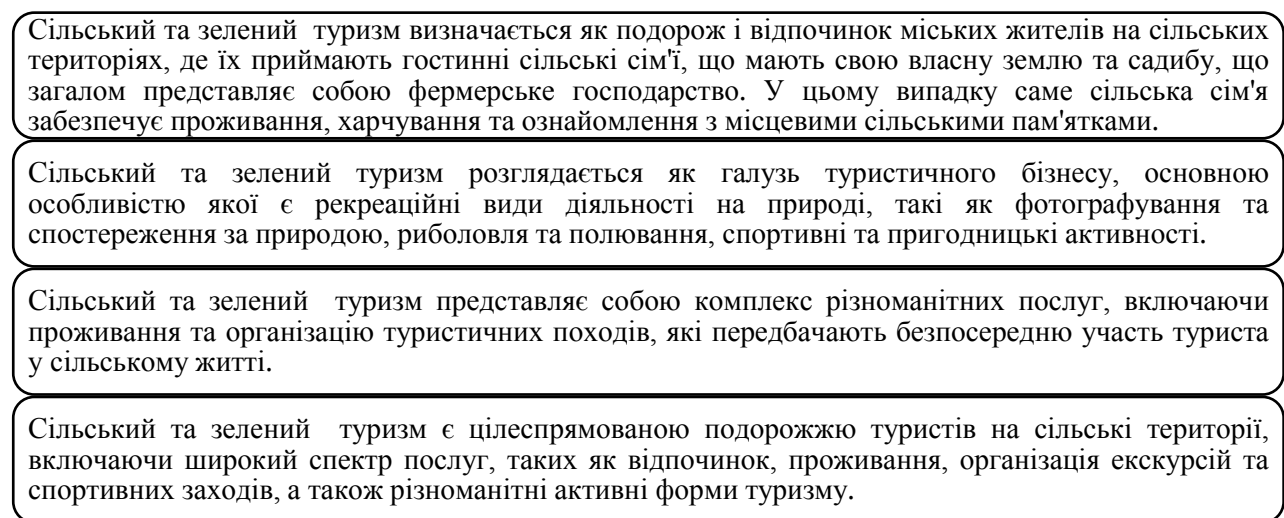

Рис. 2. Підходи до визначення сільського та зеленого туризму [2]

Отже, сільський та зелений туризм можна охарактеризувати як спеціалізований вид туризму, який включає організовані та неорганізовані форми відпочинку мандрівників на сільській території. Основна мета такого туризму полягає в залученні туристів до місцевої природи, способу життя місцевого населення та ознайомлення з етнокультурними комплексами та їх цінностями.

Актуальність сільського та зеленого туризму пояснюється його впливом на економічний та соціально-демографічний розвиток сільських територій. Розвиток цього виду туризму сприяє економіці сільського господарства, зокрема через диверсифікацію агровиробництва, збільшення виробництва екологічно чистої продукції, підвищення доходів фермерів та загального добробуту сільського населення. Як і в будь-якому виді туризму, сільський туризм базується на наявності ресурсної бази, до якої відносяться природні ресурси, які використовуються у сільському господарстві, такі як сільськогосподарські угіддя, присадибні ділянки, фермерські будівлі та інші.

Розвиток сільського та зеленого туризму залежить від різних факторів, таких як природно-кліматичні, соціально-економічні, економіко-географічні, соціальні, організаційні та екологічні. Головною метою розвитку сільського туризму на території є створення конкурентоспроможності та забезпечення високого рівня доходу від цієї галузі, шляхом повного використання наявних ресурсів сільських регіонів та їх збереження, відтворення та підтримки [1].

Отже, сільський та зелений туризм, як вже зазначалося, включає різноманітні види туристичної діяльності, де досвід відвідувача пов'язаний з широким спектром турпродуктів, які загалом пов'язані з природою, сільським господарством, сільським способом життя та культурою, риболовлею та оглядом визначних пам'яток.

Список використаних джерел:

1. Галич О. А. Зелений туризм: сутність та перспективи розвитку на Полтавщині. URL: [www.pdaa.edu.ua /sites/default/files/nppdaa/2010/01/38.pdf](http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/2010/01/38.pdf) (дата звернення: 20.10.2024)
2. Маховка В. М. Сільський (зелений) туризм як напрям розвитку сільських територій у Полтавській області. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє*. 2014. Вип. 19. Ч. 2. С. 130–140.
3. Гапоненко Г.І., Парфіненко А. Ю., Шамара І. М. Сільський зелений туризм. Суми : Університетська книга. 2019. 178 с.